

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 10
1918

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrslar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I. kl. 10-6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

Advokaten EVA ANDÉN

JURIS KANDIDAT

KVINNliga JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14¹ vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättsaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

**AKTIEBOLAGET
BRISING & FAGERSTRÖM**

Regeringsgatan 24 - Stockholm

Rekommenderar sitt alltid rikhaltiga lager av
Bord-, Kaffe- och Téserviser, Glas och
Kristall, Husgeråd och Köksartiklar i
alla prislågen.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten
samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Ledig annonsplats

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

15 MAJ 1918

HÄFTE 10

Triumfens dag.

Seger — nederlag är dagarnas lösen hela världen över. Vem har i dag vunnit krigsbyte, tagit fångar, erövrat en remsa land? Vem är i dag den besegrade som får betala tributen?

Segeer — nederlag, efter kamp motståndare emellan som var och en haft sitt innehav att försvara.

På sistone har man här hemma, inom högern, också ivrigt sysslat med "segrarna" och "nederlagen" inom kvinnornas rösträttsrörelse. Särskilt ha nederlagen intresserat. En av våra stora dagliga Stockholmstidningar har med glad förtjusning räknat upp de många "nederlag" kvinnorna lidit i de av Amerikas Förenta Stater där den kvinnliga rösträttsfrågan ännu inte samlat tillräcklig majoritet för att gå igenom. Den allt knappare balansen mellan det "segrande" motståndets övervikt och de höga minoritetssiffrorna äro de remarkabla, glädjande "nederlag" som triumferande rapporteras i hopp om att en reflexionslös allmänhet måtte godtaga segerbulletinerna till den verkan detta hava kan på opinionen här hemma och beredandet av "segrar" även här. Tyvärr ha inga listor över taget byte och gjorda vinster kunnat bifogas, de "besegrade" innehade ju ingenting!

Nu har segerens dag, triumfens dag återigen randats för svenska högermän. Ett nytt förkrossande "nederlag" för kvinnorna kan tack vare svenska högerns och första kammarens behjärtade och modiga strid mot kvinnorna den 27 april 1918 fogas till den förut uppgjorda listan på männens segrar ute i världen — vilken av hr Clason som dräpande argument i hans inlägg i debatten återopades.

Över besegrade kvinnor kunna triumfatorernas vagnar gå fram. Med lysande bokstäver strålar Sverges namn bland segrande antirösträttsländer — tills vidare —, och allt är väl beställt och det gamla konserverat så som det av ålder varit haver.

Bland de kraftigaste och mest oförfärade kämparna må väl räknas hrr Clason, Trygger och Hjärne i första kammaren, hrr Hildebrand och Lindman i andra. Det skulle föra oss för långt att här ingå på de strategiska manövrer, utfall, riposter — och saltomortaler — som var och en efter sin position, art och läggning begagnade sig av. Stridsätten äro allom bekanta från dessa periodiskt återkommande rösträttsdrabbningar, det torde vara tillräckligt att i förbigående nämna några drag.

Hr Clason höll sin sedvanliga föreläsning över den kvinnliga naturens hemorts rätt på högre områden, utanför och ovanför det politiska grovarbetets. Hr Trygger manade fram den farofyllda och avskräckande bilden av en ny, fördubblad valmanskår och höll på sträng begränsning vid kvinnornas insläppande, åldersstreck m. m. i något dunkla antydningar. Hr Hjärne — vilken uppriktig och oförsiktig kämpe! — bekände sin åsikt om det hopplösa i att sträva emot kvinnornas rösträttskrav, då utvecklingen gick i riktning för detsamma, men deklarerade sin, den samvetsömmes (historikerns!), plikt att motarbeta utvecklingen — eftersom han ansåg den bära nedåt. Intressant nog gav för övrigt hr Hjärne sina partifränder i konstitutionsutskottet en grundlig duvning för att de inte sett sig i stånd att med det material som föreligger, riksdagens utredning i saken, en vidlyftig litteratur m. m., bilda sig en egen mening, utan till det ändamålet begära en ny utredning; hr Hjärne var fullt färdig med sin. Hr Hildebrand ansåg att andra kammarens redan nu, genom den allmänna rösträtten, sänkta nivå skulle ytterligare sjunka om kvinnorna komme med, och hr Lindman var rädd för att det politiska livet inte skulle vara nyttigt för kvinnorna.

Hr von Mentzer kan knappast räknas som den bälde stridsmannen, ehuru han skickats först i elden av första kammaren. Hans fullkomliga ovetenhet om tidsläget och den krigsteknik detta — trots allt — kräver även av bakåtsträvarna mot utvecklingen gjorde hans

uppträdande rent av rörande. Man förstod att de tolv apostlarnas manliga kön verkligen var ett argument för honom emot kvinnans rösträtt och att han alldeles inte uppfattade bibelordet "mannen är kvinnans huvud" som uttryck för en gammaldags österländsk åskådning. I hop med detta passade som hand i handske hans lyrik om "hemmets solskén", som måste bevaras åt hemmet. — Man önskar för övrigt hr von Mentzer hjärtligen att han måtte lyckas i att vara huvud!

På de "besegrades" sida står regeringen tillsammans med kvinnorna. Kanske skall justitieministerns överlägsna kritik av högerreservanternas i konstitutionsutskottet ståndpunkt liksom statsministerns glänsande försvarstal i första kammaren för rösträttspropositionen, med hans oförbehållsamma erkännande av kvinnornas rätt och kvinnornas skicklighet till att vid sidan av männen göra sin insats i det samhälleliga och politiska livet, en gång få ett annat namn än ett kvinnorösträtts nederlag. Liksom övriga anföranden från vänsterpartierna i båda kammardebatterna till förmån för kvinnornas rätt då skola nämnas som bevis på en rättfärdig princip segertåg trots envist gammaltidsmotstånd.

Med 62 röster mot 36 avslog första kammaren på denna triumfens dag den 27 april 1918 kvinnornas rösträtt, och således blev andra kammarens bifall till reformen, med 120 röster för och 49 emot, ett "nederlag" för kvinnorna.

ELLEN KLEMAN.

Lärlönepropositionen.

I vidsträckta kvinnokretsar har man i många år gått och väntat på lärlönefrågans lösning. Nu föreligger propositionen i denna fråga, och det är givetvis med stor spänning de intresserade gått att taga del av densamma. För några har undran kanske först och främst gällt: få vi äntligen någon verklig hjälp i våra tunga ekonomiska bekymmer, för andra åter: skola vi till sist på något enda område få rättvisa lönegrunder och befordringsprinciper för kvinnor. Löneeringskommitténs betänkande gjorde helt säkert dem större glädje, för vilka beloppens storlek var den viktigaste punkten, än dem, som frågade efter principerna. Propositionen innehåller förändringar i detta förslag, som äro ägnade att göra båda grupper tacksamma.

Icke minst torde förslaget om de tjänster, i vilka kvinna må vinna anställning, verka befriande. Jag erinrar om att det här gäller förverkligandet i fråga om lärlärtjänster av avsikten med den grundlagsändring, som beslöts vid 1907 och 1909 årens riksdagar, för att bereda vidgade områden inom statens tjänst för kvinnor. "Tidpunkten synes mig vara inne", yttrar departementschefen, "att denna fråga omsider bringas till sin lösning."

Löneeringskommitténs majoritet har ju, så långt det varit den möjligt, stannat vid sin ståndpunkt från år 1911, i det den föreslagit, att kvinna måtte kunna utnännas till adjunkt vid allmänt

läroverk samt till lektor vid Högre lärarinneseminariet och kvinnligt folkskoleseminarium, men avstyrkt kvinnas befordran till lektor vid högre allmänt läroverk och vid manligt folkskoleseminarium. Endast i fråga om rektorsbefattning vid kvinnligt seminarium har kommittén ändrat ståndpunkt, detta därför att 1917 års riksdag redan beslutat, att kvinna må kunna befordras till rektor vid kvinnligt folkskoleseminarium.

Mot kommitténs förslag i fråga om kvinnas anställning ha emellertid fyra ledamöter reserverat sig med hävdande av den meningen, att då inga avgörande skäl förebragts för ett uteslutande av kompetenta kvinnor från behörighet till lektorstjänst vid högre allmänt läroverk och manligt folkskoleseminarium eller till rektorstjänst vid statssamskola, även dessa tjänster borde stå öppna för kvinnliga sökande. Propositionen ansluter sig nu till reservanternas mening.

I propositionen hävdas den uppfattningen, att en fri och öppen tävlan bör råda mellan män och kvinnor om ifrågasvarande slag av befattningar. Departementschefen ställer sig alltså avvisande såväl till det yrkande, som framställdes av läroverksöverstyrelsen, att vid läroverk, avsett för gossar, minst hälften av lärarpersonalen, rektor frånräknad, skall vara manlig, som till det yrkande, som framställdes av folkundervisningskommittén, att minst halva antalet ämneslärlärbefattningar skola bestridas vid lärarseminarier av män och vid lärarin-

neseminarier av kvinnor, till vilka båda yrkanden lärarelönenämnden anslutit sig.

Den fria konkurrens om samtliga platser, som departementschefen sålunda förordar, torde, vad de allmänna läroverken och de manliga folkskoleseminarierna beträffar, icke ha någon som helst praktisk betydelse, då det är föga troligt, att kvinnor komma att söka och vinna anställning vid dessa läroanstalter i större utsträckning. Men onekligen ligger det, rent teoretiskt sett, något tilltalande i principen om fri och öppen tävlan oberoende av kön.

Det är dock omöjligt för den, som äger kännedom om förhållandena vid de kvinnliga folkskoleseminarierna, att värja sig för en viss betänksamhet. Förslaget i propositionen innebär ju upphävande till och med av den nu gällande bestämmelsen, att vid kvinnligt folkskoleseminarium minst en av adjunktsbefattningarna skall bestridas av kvinna, vilken bestämmelse går tillbaka ända till 1865 års reglemente för folkskoleseminarierna. (Den bestämmelsen har för övrigt redan löneregeringskommittén tappat bort — jag kan icke använda någon annan term, ty det kan väl knappast vara uttryck för en genomtänkt åskådning det förslaget, att alla ämneslärartjänster vid manliga seminarier skola förbehållas åt män, men inga vid kvinnliga seminarier åt kvinnor.) Man skulle alltså ha att räkna med den möjligheten, att vid ett kvinnligt seminarium samtliga ämneslärarbefattningar kunde komma att bestridas av män. Om dessa vid fri tävlan visat sig vara mest kvalificerade, så skulle det ju icke vara nå-

got att invända häremot, såvida allt hängde på undervisningsskicklighet och lärdom. Men ungdomen behöver under sin seminarietid, som i så många avseenden är en brytningstid, också en personlig omvårdnad, som en kvinna bäst torde kunna ge. Ingen man, han må äga en än så rik fond av moderlighet i sitt väsen, kan dock ersätta en kvinna vid den unga flickans sjukbädd eller som hennes förtrogna i grannliga ungdomsbekymmer.

Därtill kommer, att denna fria tävlan under de närmaste åren ingalunda kan sägas vara en tävlan under lika villkor. Kompetenskraven för befattningarna vid folkskoleseminarierna ha nämligen väsentligt skärpts. Som aspiranter till de nyinrättade lektoraten har man att räkna med de män, som utbildat sig för lektorsbefattningar vid allmänna läroverk, jämte dem, som äga en stark adjunktskompetens, under det att antalet kvinnor, som under nuvarande förhållanden, då befodringsmöjligheterna för dem varit så få, förskaffat sig motsvarande kompetens, helt naturligt är mycket inskränkt. Det är av vikt, att hos lärarinnor med akademisk utbildning väckes intresse för att meritera sig just för folkskoleseminarierna, där behovet av dem är mer uppenbart än kanske på något annat håll.

Har propositionen i fråga om kvinnors anställning nått fram till full rättvisa, så kan detta icke sägas vara fallet i fråga om principerna för mäns och kvinnors avlöning. Redan lärarelönenämnden hade ju uppgivit principen om högre avlöning åt familjeförsörjare, vad de statsanställda lärarna beträffar, un-

der det att den föreslagit densamma för kommunalt anställda lärare. Löneregleringskommittén har icke för någondera kategorien förordat nämnda princip. Den anser, att spörsmålet behöver ytterligare utredas och att, om den visar sig förtjänt av beaktande, den bör på en gång genomföras inom statsförvaltningen i sin helhet. Kommittén förordar sålunda högre lön åt alla män, även om de icke äro familjeförsörjare, och lägre lön åt alla kvinnor, även om de äro familjeförsörjare, detta med återopande av familjeförsörjningsplikten.

Departementschefen framhåller, att lärarelönenämndens förslag om särskilda avlöningstillägg åt familjeförsörjare söker förverkliga den enligt hans mening riktiga grundsatsen, att man bör på ett bättre sätt tillgodose växlingarna i levnadsbehoven, i synnerhet den försörjningsplikt, som kan åligga löntagaren, och därefter jämka avlöningsförmånerna, samt att förslaget kan bereda större möjlighet att rättvist avväga lönebeloppen mellan manliga och kvinnliga tjänsteinnehavare än eljest tillämpade avlöningssystem. Men trots att han sålunda anser sig böra skänka sitt erkännande åt rättvisan i de grundsatser lärarelönenämnden med sitt förslag i detta avseende velat förverkliga, har han dock funnit sig böra ansluta sig till löneregleringskommitténs på denna punkt enhälliga förslag, enär hela lönefrågans lösning eljes skulle kunna äventyras på grund av motsättningar med avseende på själva löneprincipen och ytterligare utredning skulle kunna till en oviss framtid uppskjuta den trängande löne regleringen.

För dessa skäl måste var och en, som känner nödläget inom de ifrågakvarande kårerna, böja sig, hur bittert det än kan kännas, att de rättvisa lönegrunderna även denna gång skjutas åt sidan. Familjeförsörjningsprincipen torde emellertid icke därmed vara för någon längre tid avförd från dagordningen. Den kommer säkerligen tillbaka på grund av förhållandenas egen makt och då i ett vidare sammanhang.

Ehuru propositionen sålunda accepterar löneregleringskommitténs löneprinciper, föreslår den dock, vad två grupper kvinnliga lärare beträffar, högre lönebelopp, nämligen i fråga om folk- och småskollärarynnor. Enligt löneregleringskommitténs förslag skulle den kontanta lönen för folkskollärarynna utgöra 1800 kronor jämte tre ålderstillägg å 200 kronor, i propositionen föreslås i stället en grundlön å 1900 kronor. För småskollärarynna hade löneregleringskommittén föreslagit en grundlön å 1100 kr. jämte tre ålderstillägg å 100 kronor, propositionen föreslår en grundlön å 1200 kronor jämte tre ålderstillägg å 150 kronor.

Den sålunda föreslagna högre lönen för folkskollärarynnor kommer departementschefen till genom att föreslå pensionsåldern för kvinnliga lärare till 60 år, under det att löneregleringskommittén stannat vid 58 år, en medelväg mellan läroverksöverstyrelsens förslag om 55 och folkskoleöverstyrelsens om 60 år. Departementschefen anser icke denna "försiktighetsåtgärd" ändamålsenlig, utan har vågat med en gång taga ut steget till 60 år. Säkert är detta en av de punkter i propositionen, som — och det-

ta icke enbart ur lönesynpunkt — är mest ägnad att vinna deras tacksamhet, som saken närmast berör.

Vad denna proposition betyder för vårt lands folkundervisningsväsen genom den ställning den vill ge åt folkskoleseminarierna och genom den löne-reglering den föreslår för folkskollärarkåren tillåter denna tidskrifts utrymme mig inte att gå in på. Här har jag endast velat stanna vid de punkter, som ur allmän kvinnosynpunkt torde vara av

mest intresse. De bör då med tacksamhet sägas, att den anda av rättvisa och fördomsfrihet i kvinnofrågor, som går genom hela propositionen, liksom den frihet från fraser i ena eller andra riktningen på detta område, som utmärker densamma, är ägnad att verka vederkvikande mitt i all den beklämning som vilar över svenska kvinnor efter rösträttsfrågans behandling i första kammaren.

ANNA SÖRENSEN.

Kvinnliga konsulenter på Sverges landsbygd.

Sverges modernäring är jordbruk, det var en lärdom som inpräntades i oss redan i småbarnsskolan. Det var nog därför med förvåning som vi för en 5—6 år sedan hörde förkunns att den svenske bondens saga var all. Jordbruket skulle således ej längre inneha sin sedan gammalt framskjutna ställning, det skulle ha förlorat all betydelse. Och denna omstörtning skulle ha försiggått samtidigt med att jordbruket nått en synnerligen hög utveckling, i det att vetenskapens rön lagts till grund för ett rationellt utnyttjande av såväl jord som djur och i det att den elektriska kraften börjat tagas i anspråk även av denna näring. Att omdömet om den svenske bondens betydelselöshet var förhastat har också visat sig på ett eklatant sätt. Skriet mot bönderna förmådde lyckligtvis ej den gången förvillva varken stats-

makterna eller de förvaltande ämbetsverken, och det systematiska arbete för modernäringens höjande som redan under förra hälften av 1800-talet påbörjats har lugnt fortsatt. Bland medlen för detta arbete vill jag i detta sammanhang endast uppehålla mig vid undervisnings- och upplysningsverksamheten.

För den högre undervisningen hade år 1849 öppnats lantbruksinstitutet vid Ulltuna och 1862 Alnarps lantbruksinstitut. Vad den lägre lantbruksundervisningen beträffar hade staten tillgodosett den genom anslag till lantbruksskolor, som började upprättas på 1840-talet, samt till de s. k. lantmannaskolorna av A-typ, som förskrivs sig från 80-talet. 1912 beviljades så anslag till lantmannaskolor av B-typ och lantbruksskolor för landsbygdens kvinnliga ungdom. För ungefär 40 år sedan överlades i lant-

bruksakademien om det gagn man kunde vinna för landets modernäring genom att kringresande undervisare i lantbrukets discipliner anställdes i hushållningssällskapens tjänst. Frågan fördes vidare, och resultatet blev anställande efter hand av en mångfald tjänstemän: instruktörer, konsulenter m. fl. Med ett undantag voro alla dessa tjänster manliga, och det var de vid lantbruket arbetande männen man hänvände sig till.

Men ju mer arbetet för det mindre jordbrukets höjande framskridit, dess tydligare har det framstått som ett oeftergivligt villkor för ernående av ett lyckligt resultat att även kvinnorna i lantmannahemmen komma med i arbetet, att även de väckas, intresseras och undervisas i vad till deras områden hör. Lämna de ur räkningen, bli de ofta nog en återhållande kraft, en hämsko, tagas de med, bli de lika ofta en sporre framåt. Så har då, som redan nämnts, detta århundrade sett de första åtgärderna vidtagas för upprättande av en systematisk undervisning för de vid jordbruket arbetande unga kvinnorna, i det att 1912 års riksdag beviljade anslag till lanthushållsskolorna. Med dessa öppnades en möjlighet för de unga att få en för deras förhållanden anpassad undervisning av vida större betydelse än den som tidigare meddelats vid vandrande skolkök och folkhögskolornas husmoderskurser. Att lanthushållsskolan fyller ett känt behov torde bevisas bland annat därav att den så hastigt slagit igenom att redan efter 5 år, 1917, antalet dylika skolor var 31, vilka tillsammans anordnade 51 kurser, och att till alla dessa kurser antalet anmälda elever

är mycket stort. Till lanthushållsskolans hastiga genombrott har väl ock i sin mån bidragit att då den startades redan funnos för densamma utbildade lärarinnor. Det var Fredrika-Bremer-Förbundet som i första hand hade förtjänsten därav, men även Fackskolan i Uppsala hade ju då börjat sin utbildning av lanthushållslärarinnor.

Redan i sitt första prospekt angav Fredrika-Bremer-Förbundets lanthushållningsskola för utbildande av lärarinnor att denna skola satt som en av sina uppgifter att utbilda hemkonsulenter. Varifrån detta ord leder sitt ursprung vet jag ej och ej heller vilket som varit det första begrepp som fästats vid det, men att ordet missförstått är tämligen säkert, och det är därför jag här begagnat uttrycket kvinnliga konsulenter i stället för hemkonsulenter. Då emellertid detta sista är det mest gängse, må det ursäktas mig om jag i det följande även begagnar mig av detsamma.

Av vad jag nyss nämnde framgår att Fredrika-Bremer-Förbundet ända sedan 1907 väntat på att statsmakterna skulle komma underfund med att liksom det behövs manliga konsulenter att bistå lantmännen på de olika områdena för deras verksamhet, så behövs det kvinnliga konsulenter, rådgivare åt kvinnorna; liksom det behövs jordbruks-, husdjurs-, mejeri-, byggnads- och trädgårdskonsulenter, så behövs det hemkonsulenter. Då centralstyrelsen för Moderata kvinnoförbundet i maj förra året med anledning av kristiden ingick till Kungl. Maj:t med en skrivelse om omedelbart upprättande av en hemkonsulentinstitution, möttes också denna

skrivelse av förståelse och sympati från de myndigheter som hade att uttala sig om densamma, och på samma sätt bemöttes kvinnorrådets skrivelse till hushållningssällskapen om samma sak. Statskontoret och F. H. K. ha dock ansett att frågan om permanent dylik institution fordrar grundligare utredning, innan hos riksdagen göres framställning om anslag.

Såsom av det föregående framgått är tanken på anställandet av kvinnliga konsulenter på landsbygden ej ny för året. I själva verket ha ju också sådana varit i verksamhet i åtskilliga år, anställda dels av enskilda personer, dels av föreningar och dels av hushållningssällskap. Det ser sålunda ut som om saken småningen mognat och tiden vore nära förhanden för att det önskemål som länge hysts av oss som arbeta för det husmoderliga arbetets höjande skulle förverkligas. Men just då det stora ögonblicket nalkas, då gripas vi av bävan att genom ett missgrepp, genom obekantskap om vad saken innerst gäller, den stora tanken skall förfuskas.

Och så komma vi äntligen till saken. Vad är tanken med kvinnliga konsulenter anställande, vari skall deras verksamhet bestå, vilka fordringar skall man ställa på dem?

På den första frågan: vad är tanken med kvinnliga konsulenter anställande, vill jag för min del svara: de svenska lantmannahemmen måste räddas, de måste förbli eller åter bli hem i ordets hela bemärkelse.

Den mångomtalade och mångomskrivna vantrevnad som råder i vårt land måste bekämpas, den måste ersättas av

den hemtrevnad som följer med idoghet, ordning, kärlek till och glädje i arbetet. Okunnigheten, lättjan, oordningen, föraktet och olusten för hemarbetet måste besegras, och det sker bland annat genom upplysning och föredöme. Med sådan upplysning och sådant föredöme skola hemkonsulenter komma. Nog vet jag att det finns tusen och åter tusen goda hem på Sverges landsbygd, hem, i vilka det är en fröjd att få komma in och där man trivs bättre än någon annanstans. Med dessa hem skall konsulenterna också söka kontakt, av dess husmodrar skall hon ha mycket att lära, men hon skall också där ha något att ge, hon skall vara dem ett vittnesbörd om att de ej stå ensamma i kampen mot upplösningens makter. Kanske är det några som känna som jag i detta fall. Säkert är det många som känna misstro. Men mot den misstron sätter jag min tro. Ack, inte väntar jag snabba resultat av de kvinnliga konsulenternas verksamhet, inte tror jag att man skall kunna peka och säga, se vad konsulenterna gjort för underbara ting. Så naiv är jag inte. Men jag väntar och jag vill att de skola verka som ett salt i samhället.

Som när i bland fordringar sätter jag således: hos de kvinnliga konsulenterna måste finnas den rätta andan; vidare skola de ha den finkänslighet och den förmåga att umgås med enkla människor som är nödvändig för deras grannliga arbete. Och så skola de ha kunskaper. Jaså, sätter hon det sist, tycker jag mig höra någon säga. Det gör jag inte. Jag sätter det villkoret lika högt som de andra, ty jag anser alla tre

lika oeftergivliga, men därför att fordran på kunskaper vanligtvis framhäves på de andras bekostnad, därför har jag vågat nämna det sist.

Hemkonsulenten skall ha den bästa möjliga utbildning på alla de områden som tillhöra en husmoder på landet. Vilka äro då dessa områden? En viss olikhet är i detta avseende rådande inom olika delar av vårt land, men i det stora flertalet lantmannahem torde det tillkomma hustrun och de halvvuxna döttrarna att laga maten, hålla rent, tvätta, sy och laga, sköta barnen, mjölka, passa svin och höns, och så ville vi väl gärna att de också skulle väva och sköta trädgården. På alla dessa områden vilja vi då också att de kvinnliga konsulenterna skola ha goda praktiska och teoretiska kunskaper, grundlagda före inträdet i utbildningsanstalten, där både fördjupade och utvidgade och redan praktiskt prövade genom lärarinneverksamhet efter avslutad utbildningskurs.

Men vi få inte begära att den kvinnliga konsulenten skall vara specialist på vart och ett av dessa områden, fordra vi det, då få vi aldrig varken 26, eller ännu mindre 52, kompetenta konsulenter, och det fåtal som blir kompetent har måst kosta på sig en så pass lång och dyrbar utbildning, så deras lönefordringar nödvändigtvis måste bli ganska stora. Min uppfattning är den att den kvinnliga konsulenten bör ha så gedigna kunskaper och så mycken erfarenhet som möjligt på den husliga ekonomiens område, under det att man kan nöja sig med goda men mer elementära kunskaper på de övriga. Den husliga ekonomien, hemmets inre sysslor måste utgöra

centrum, där måste tyngdpunkten vara förlagd.

En husmor, som har en mönstergillt skött ladugård, prisbelönta höns och en efter alla konstens regler skött trädgård men har slarvigt inomhus och ej begrepp om tillagningen av en god, närande och billig kost, henne sätta vi ej mycket högt som husmor. Men behöver då konsulenten alls ha några kunskaper på de övriga områdena? Ja, det måste hon av flera skäl. Ett är att hon eljes ej kan bedöma husmoderns arbete, ej beräkna hennes tid. Hur mången stadsutbildad lärarinna t. ex. skulle icke kunna tycka att den eller den rätten borde man lägga an på att lära husmödrarna, rätter som kräva alltför mycket arbete och tid. Ett annat och talande skäl är att om husmödrarna finna att "fröken konsulenten" har varit med om ett och annat både i svinhus och ladugård och trädgård, så blir klyftan ej så stor mellan dem. Ett tredje skäl är att konsulenten skall förstå att hos dem som ej ha intresse för de yttre arbetena, som tycka att sådana äro bara slabbgöra, väcka intresse och aktning även för detta. Ja, hon skall ha goda kunskaper på de yttre områdena för att kunna bistå även där med råd och dåd, dock i alla kvistiga fall hänvisande till den specielle konsulenten. Genom sina kunskaper på de yttre områdena finner hemkonsulenten också liksom en dörr in till hemmets slutna område. Och så äro vi framme vid frågan hur skall den kvinnliga konsulenten utöva sin verksamhet?

Här möter oss då först missförståelsen av ordet hemkonsulent. Personer, som ej varit inne i frågan, ha fattat or-

det så som vore det meningen att den kvinnliga konsulenten skulle vandra från hem till hem och oombedd erbjuda sina råd. Så få vi ej tänka oss hennes verksamhet. Det skulle från första stund förstöra alla utsikter för saken. Hemmet är ett helgat område, dit främmande ej äga intränga. Det gäller fattigmanshemmet lika väl som rikemans. Hur skulle det vara om hemkonsulenten skulle då hon kom till en socken blott besöka torp och småställen och gå förbi de medelstora och större ställena. Skulle hon ej bli ett medel att göra klyftan mellan fattig och rik än större? Hur skulle hon alla gånger veta vilka dörrar som voro skyldiga öppna sig för henne. Skulle hon ta reda på gårdarnas taxeringsvärde och rätta sig därefter? Men skämt åsido. Vi måste överge tanken på en sådan form för verksamheten, och att döma av de instruktioner för hemkonsulenter som finnas och tillämpas ha hushållningssällskapen också varit på det klara med den saken.

Den lämpligaste formen torde vara demonstrationskurser av olika slag: matlagings-, konserverings- och slaktkurser och i förening med dessa kurser föredrag. Jag vill ej gå i detalj ifråga om kursernas varaktighet, antal elever o. dyl., men däremot vill jag ansluta mig till Kopparbergs läns hushållningssälls- kaps förslag till instruktioner, där det heter: "Under kursen skall konsulenten, då så på f o r d r a s och i den mån tiden det medgiver, besöka enskilda hem för meddelande av råd och upplysningar om deras skötsel". Jag skulle blott vilja tillägga att om konsulenten efter kursens slut hade skyldighet att kvarstanna ett

par dagar på orten, just för att efter kallelse besöka hemmen, tror jag att detta skulle vara synnerligen lyckligt både för henne själv och hemmen. Jag är alltså visst icke motståndare till hembesök, men jag anser absolut att de skola göras med stor försiktighet och i regel endast efter kallelse.

Vilka skola vi få till konsulenter? Så vitt jag förstår skola lanthushållslärarinnor vara bäst ägnade därtill, sedan de efter avlagd examen praktiserat något år eller mer och därtill genomgått en kortare fortsättningskurs vid utbildningsanstalten. Jämfört med den finska Marthaföreningens lärarinnor kan ju detta anses vara stora fordringar. Lanthushållsläraryrket på Rimforsä är 21 månader, vid Brogård väl något kortare. Vid Högvalla i Finland där Marthalarinnor utbildats var kursen 17 månader fördelad på 3 kurser, 1 sexmånaders, 1 nio-månaders och 1 tvåmånaders repetitionskurs.

Marthalarinnornas framgångsrika, välsignelsebringande verksamhet torde således ej grunda sig på en överlägsen utbildning. Detta säger jag ej för att förringa utbildningens betydelse. Hos våra blivande hemkonsulenter hoppas jag skall finnas en god och stadig kunskapsgrund, men där måste också finnas den gnista som kan komma de slöcknande glöden på hemmets härd att brinna med klart lysande, värmande, samlande låga.

LOUISE NATHORST-BÖÖS.

F.-B.-F:s yrkesskolas första arbetsår. Fredrika-Bremer-Förbundets kvinnliga högre yrkesskola, som i slutet av

oktober 1917 började sitt första arbetsår, hade den 3 maj anordnat en liten utställning av elevernas arbeten, till vilken inbjudits Stockholms flickskolors föreståndarinnor och lärarinnor. Skolans rektor, fröken M. Aspman, lämnade därvid en orienterande översikt över tillkomsten av skolan och hur arbetet varit ordnat dessa första terminer.

Från den högre kursen visades bl. a. utmärkt vackra teckningar, studier och kompositioner från undervisningen i fackteckning samt en serie detaljarbeten i sömnad och en serie arbeten för finare klänningsgarnering, allt utfört med stor smak och noggrannhet. Lägre kursens

utställning omfattade arbeten i fackteckning och ritningar för metodisk tillskärning och mönsterkonstruktion samt sömnadsarbeten, såväl hela klänningar, kjolar, blusar och barnkläder som en hel del omsorgsfullt utförda detalj- och övningsarbeten. Särskilt med hänsyn till den korta tid av sammanlagt 6 månader, varunder undervisningen pågått, får man anse de uppnådda resultaten som mycket tillfredsställande.

Den med skolan samorganiserade ateljén Stoff och Stil exponerade samtidigt en del charmanta toaletter.

Vår protest.

Samma dag riksdagens beslut i vår rösträttsfråga fattats utsände Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt denna protest mot första kammarens avslag av den kungliga propositionen om politisk rösträtt för kvinnor:

Sveriges rösträttskrävande kvinnor nedlägga en kraftig protest mot det ytterligare uppskov med den kvinnliga rösträttsfrågans lösning som framtvingats av första kammarens moderata parti. Avslaget på den k. propositionen tillika med ytligheten och den bristande logiken i de framförda skälen visa ringaktning för kvinnorna och brist på nationell solidaritetskänsla i en för fosterlandet ytterst prövande tid.

Allvaret i de svenska kvinnornas krav framgår nogsamant av den stora opinionsyttring som 1914 inlämnades till K. M:t, ävensom av förmågan att under mer än 16 år sammanhålla ett stort antal kvinnor ur alla partier och samhällsklasser i detta ena syfte och med dem bilda en högst utvecklad organisation.

Det sammanhang mellan kvinnorösträtten och grunderna för första kammarens samman-

sättning som det moderata partiet velat framkonstruera bygger på rent godtyckliga förmodanden, vilka, efter vad som framgår av 1912 års officiella utredning såväl som av all hittills vunnen erfarenhet, strida mot verkligheten; den politiska rösträttens utsträckande till kvinnorna kommer efter allt att döma icke att nämnvärt gynna eller missgynna något parti, kan således icke heller tas till förevändning för krav på kompensation eller utgöra lämpligt föremål för köpsläende partierna emellan.

Uppskovet skapar bitterhet och missnöje, missmod och tvivel på det moderata partiets goda vilja att behandla frågan från dess egna förutsättningar och med hänsyn endast till vad som är för riket bäst och nyttigast. det försvarar därjämte det politiska upplysningsarbete som rösträttsorganisationerna önska att snarast möjligt igångsätta över hela Sverige och binder fortfarande alldeles i onödan en avsevärd mängd god och tränad arbetskraft, som på ett mera direkt sätt kunde komma det allmänna till godo.

Dagen efter riksdagens behandling av frågan, söndagen den 28 april, hölls ett protestmöte på Ladugårdsgården. L. K.

P. R:s ordförande, dr Karolina Widerström, öppnade mötet, vars deltagare kunde räknas i flera tusental. Solen strålade från höglå himmel över skatorna, vinden lekte i rösträttsfanorna och Stockholms F. K. P. R:s guldstickade banér, som bildade fond bakom talarstolen, sceneriet var vår, ljus och förhoppning, men talen voro — och måste ju vara — ett bittert fastslående av segt bakåtsträvande och vintrig tyngd. Fru Ruth Gustafsson talade i varma ord om vad rösträttskravets erkännande nu skulle betytt för de tusende och åter tusende arbetarkvinnor som ha att bära en ännu tyngre börda än andra under denna dyrtid och kristid och som under den bördan mer än någonsin känna huru de, så fullt som männen, äro delar av samhällskroppen och ha såväl rätt som plikt att under ansvar vara med i samhällslivet. Dr Gulli Petrini nagelfor med sin omutliga logiska skärpa de murkna och falska argument som gått igen i vissa högeruttalanden i gårdagens rösträttsdebatt och uppmanade till energisk agitation vid kommande landstingsmannaval för att då ge första kammaren svar på vad som nu hänt.

Dr Lydia Wahlström, som skulle varit mötets tredje talare, hade genom förhinder — vilket man ju förstår måste varit av särskilt tvingande art — blivit urståndsatt att närvara.

Mötet antog enhälligt denna resolution:

Män och kvinnor, samlade till offentlig möte i Stockholm, söndagen den 28 april, uttala en bestämd protest mot att första-kammarhögern utan bärande skäl även detta år fällt kvinnornas rösträttsfråga.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder ha för 1918 följande stipendier utdelats:

Fria stipendier: 300:— kr. till teol. kand. Maria Cronquist för studier för provårskompetens; 200:— kr. till Alexandra Dahlquist och 200:— kr. till Elvira Lindenstein för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets kvinnliga högre yrkesskola; 300:— kr. till Astrid Hägglund för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets lanthushållningsskola å Rimforså; 200:— kr. till Judith Isaksson för genomgående av Statens skolköksseminariums kurs för husmödrar vid offentliga anstalter och 200:— kr. till Elsa Svensson för kurs vid folkskoleseminarium.

Från Johanna Kempes fond ha tre stipendier för medicinska studier utdelats, nämligen: 500:— kr. till med. kand. Nanna Swarts, 500:— kr. till med. kand. Inez Carlsson och 400:— kr. till med. kand. Elsa Sterner.

Från Fröken Hilda Nilssons fond utgår ett stipendium för medicinska studier å 1.125:— kr., vilket tilldelats med. kand. Agda Hofvendahl.

Stockholms Stads stipendier ha utgått med 300:— kr. till Florence Westerlund för kurs vid Statens skolköksseminarium och 100:— kr. till Kerstin Carlberg för genomgående av Svensk sjuksköterskeföreningens av 1910 fortsättningskurs för skolade sköterskor.

Dessutom ha följande länsstipendier utdelats: Stockholms läns stip. å 325:— kr. till Ruth Johansson för kurs vid Samariterhemmet i Uppsala; Norrbottens läns stip. å 325:— kr. till Agnes Svensson för studier av mejerihantering; Västernorrlands läns stip. å 200:— kr. till Elsa Ljunggren för genomgående av Statens skolkökssemina-

riums kurs för husmödrar vid offentliga anstalter; Jämtlands läns stip. å 200:— kr. till Anna Aronsson för kurs vid Ateneums folkskoleseminarium; Kopparbergs läns stip. å 260:— kr. till Wilma Skog för studier vid Musikaliska Akademien; Värmlands läns stip. å 400:— kr. till Karen Möller för universitetsstudier; Uppsala läns stip. å 200:— kr. till Signe Sandberg för barnvårdslärrinnekurs; Södermanlands läns stip.: 300 kr. till Jenny Nilsson för yrkeskurs i barnvård och 250 kr. till Margit Eriksson för kurs vid folkskoleseminarium; Örebro läns stip. å 400:— kr. till Ada Pettersson för kurs vid folkskoleseminarium; Östergötlands läns stip.: 550:— kr. till Nellie Svensson för kurs vid slöjdseminarium och 275 kr. till Margareta Stillström för fullständig sjukvårdskurs; Skaraborgs läns stip.: 260:— kr. till Astrid Sandrén för kurs vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala och 260:— kr. till Karin Olson för kurs vid folkskoleseminarium; Göteborgs och Bohus läns stip.: 250:— kr. till Signe Johansson för fullständig sjukvårdskurs och 250:— kr. till Karin Ohlsson till Svensk sjuksköterskeföre-

nings av 1910 fortsättningskurs för skolade sköterskor; Älvsborgs läns stip. å 240:— kr. till Ebba Hellström för fullständig sjukvårdskurs; Jönköpings läns stip.: 200:— kr. till Alice Blomström för kurs vid folkskoleseminarium och 200:— kr. till Elsa Brunnström för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets lanthushållningsskola å Rimforsa; Gottlands läns stip. å 225:— kr. till Gunhild Helling för genomgående av Statens skolköksseminariums kurs för husmödrar vid offentliga anstalter; Kalmar läns stip. å 260 kr. till Astrid Andersson för kurs vid folkskoleseminarium; Kronobergs läns stip. å 270:— kr. till Karin Dahl för kurs vid handelsskola; Malmöhus läns stip.: 600:— kr. till Astrid Hammar för kurs vid Statens folkskoleseminarium i Stockholm och 200:— kr. till Alva Anderberg för kurs vid Landskrona folkskoleseminarium; Blekinge läns stip. å 225:— kr. till Edla Hammarstedt för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets högre kvinnliga yrkesskola; Kristianstads läns stip. å 200:— kr. till Elsa Kulle för fullständig sjukvårdskurs.

Kvinnor i de blivande stadsstyrelserna.

När Herthas redaktion anmodade mig anmäla det nyligen avgivna betänkandet med förslag angående magistratsförvaltningens ordnande i städer under landsrätt, emottog jag uppdraget med en stilla undran vad Hertha, Fredrika-Bremer-Förbundets och kvinnorörelsens organ, hade för intresse därav. En hastig blick på de nya lagförslagen stillade genast min förvåning, ty ett moment lyder: "Gift kvinna må ej på den grund, att hon står under mannens målsman-

skap, anses obehörig att vara rådman eller suppleant för sådan."

Det var alltså fråga om utvidgad rätt för kvinna att bekläda vissa tjänster. Men vi kvinnor äga ju ej rätt ens att välja rådmän, och här skulle vi i ett enda tag kunna bliva rådmän. Hur förhåller det sig härmed? Är det inte en inkonsekvens, som kan leda till en vidare utveckling?

Betänkandet, som utarbetats av inom civildepartementet tillkallade sakkunni-

ga, borgmästare Jakob Pettersson, borgmästare Gunnar Fant, direktör Alfred Fornander och doktor Yngve Larsson, avser att finna en form för ordnandet av stadsstyrelsen i tillsvidare de mindre städer, som ej ha egen jurisdiktion, och sedermera i de städer, i vilka på grund av den väntade processreformen de egna rådhusrätterna komma att indragas. För närvarande utgöres ju, som bekant, städernas styrelser — utom i ett fåtal nyblivna som sakna rådhusrätt, d. v. s. egen jurisdiktion — av magistraten, stadens domstol, bestående av borgmästare och rådmän.

Denna magistrat torde icke fylla sin uppgift såsom verklig administrativ centralstyrelse, utan har det ansetts önskvärt att förbereda och möjliggöra inrättandet av en sådan genom att utarbeta de rättsliga formerna för en lämplig stadsstyrelse, som då i första hand skulle komma till användning i de mindre städer som redan nu äga en från rättskipningen skild styrelse. Denna styrelse skulle bestå av ordförande och två ledamöter. I de större städerna av denna typ, ävensom i blivande städer utan magistrat, föreslås inrättandet av en stadsstyrelse, bestående av en borgmästare och två rådmän, samt slutligen för de s. k. fögderistäderna, sistnämnda styrelse utökad med en eller flera lagfarna rådmän. I sistnämnda städer skulle därmed inrättas en magistratsförvaltning i egentlig mening, med eget exekutionsväsen och uppboordsförvaltning.

I detta sammanhang torde det icke vara anledning ingå på förslagets mera kommunaltekniska detaljer. För dem, som äro intresserade därav, må endast

nännas att det innehåller en synnerlig saklig och på samma gång lättläst redogörelse för magistratens nuvarande uppgifter samt motivering för den föreslagna förändringen.

Den nya stadsstyrelsen kommer att ha en kommunal karaktär; den väljes av stadsfullmäktige för fyra år i sänder. På samma sätt utses rådmännen såväl i stadsstyrelserna med borgmästare som i de nya magistraterna. Den kvinnorna år 1909 givna befogenheten att inneha kommunala förtroendeuppdrag motiverar även här hennes behörighet att bli rådmän. För kvinnas behörighet att bli borgmästare utgör åter § 28 Regeringsformen ett hinder, enär borgmästare-tjänsten är en sådan befattning vari Konungen utfärdar fullmakt och den år 1909 i denna paragraf vidtagna förändringen såsom bekant endast inom en snäv ram vidgat kvinnornas rätt till sådana ämbeten. Även om borgmästarebefattningar kunna komma att tillsättas av Kgl. Maj:t medelst konstitutorial, anses det dock i motiveringen till lagförslagen att det icke överensstämmer med syftet i nämnda paragraf att i sådan ordning bereda kvinna tillträde till en viss grupp av statsämbeten. Man torde kunna instämma i yttrandet i motiveringen, att vid bedömandet av frågan om kvinnas lämplighet att inneha borgmästarebefattning hänsyn bör tagas till de särskilda kvalifikationer som måste fordras för utövande av chefskapet för poliskåren, vilket tillkommer borgmästaren, och att endast i undantagsfall en kvinna f. n. är kompetent till denna befattning. Likaså måste man dela åsikten att kvinnas rätt till ifrågavarande

befattning bör fastslås i regeringsformen och att de tillkallade sakkunniga saknat befogenhet och anledning att i detta avseende föreslå någon förändring. Men man frågar sig, som så många gånger förr, skulle det ur det allmännas synpunkt föreligga någon risk för att principiellt öppna vägen även till dessa tjänster. De tillsättas ju av Kgl. Maj:t med en av tre genom val föreslagna. Skall man icke fortfarande tilltro såväl väljarekåren som Kgl. Maj:t det omdömet att härtill utse endast en fullt lämplig person, eller blir omdömet förvillat om möjlighet finnes att kunna välja på och utse en kvinna? Man frågar, fastän frågan i och för sig är absurd.

På denna lagändring torde dock icke vara att tänka så länge kvinnorna ej ens få välja borgmästare. Man vet ju att detta beror på stadgandet i § 31 Regeringsformen som lyder: "Till borgmästare i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män att föreslå tre behöriga personer, då Konungen en av dem utnämner. På lika sätt förhållas med rådmans- och magistratssekreteraresysslor i Stockholm." Jag har många gånger undrat över detta stadgande och varför kvinnorna sakna rösträtt vid dessa val. Genom den i motiveringen förefintliga utredningen fick jag klarhet i saken. Ända till år 1909 har rätten att upprätta förslag till ifrågasvarande tjänster varit förbehållen dem som hade rätt deltaga i val av riksdagsmän. Det har varit en rätt förbehållen de politiskt röstberättigade, överflyttad på kommunalt röstberättigade män, på grund av 1909 års författning om utsträckt politisk rösträtt

till andra kammaren och införandet av det proportionella valsättet. Vi ha välkänd erfarenhet av motståndet mot politisk rösträtt för kvinnor, och fastän upp rättandet av förslag till borgmästare-tjänst ej torde ha något annat sammanhang än det historiska med den politiska rösträtten, synes detta ha varit tillräckligt skäl för att utestänga kvinnorna. I motiveringen anföres att de sakkunniga utgått från den ståndpunkten, att någon ändring av § 31 Regeringsformen icke bör i detta sammanhang ifrågasättas. Ehuru de ansett starka skäl föreligga för att kvinna må tillerkännas rösträtt vid borgmästareval, har någon framställning i detta syfte sålunda icke kunnat göras. Tillsvidare få vi således nöja oss med detta platoniska uttalande.

Även i ett par andra punkter ge lagförslagen anledning till reflexioner ur kvinnosynpunkt. Av den först citerade bestämmelsen om gift kvinnas behörighet påminnes man om att målsmanskapet fortfarande härskar. Det fordras att undantag från detta uttryckligen göres för att den gifta kvinnan skall erhålla samma medborgerliga rättigheter som den ogifta.

Från kommunalförfattningarna har även hämtats bestämmelsen att kvinna när som helst äger avsäga sig uppdraget såsom ledamot i stadsstyrelse och såsom rådmän, under det att för männen gäller att endast vissa omständigheter berättiga till avsägelse. För dem är det en medborgerlig plikt att åtaga sig berörda uppdrag, bör det inte i samma utsträckning vara en plikt för kvinnan? Såväl rättigheter som skyldigheter böra vara lika.

MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN.

Notiser från bokvärlden.

Samtal och brev. Av *Anna Lenah Elgström*. Tidens förlag.

Fem år, 1913—1918, kringspanna dessa "Samtal och brev" som Anna Lenah Elgström nu samlat i en bok, de ha förut varit synliga som tidningsartiklar. Det är år som givit stoff nog för samhällskritik och självrannsakan, sådana ha också förekommit på sina håll allt efter råd och lägenhet. I denna bok reagerar en ande av Anna Lenah Elgströms djup och styrka med hela sin egna intensitet mot det flacka, gottköpsaktiga och fala, mot det vrängt onda, egoistiskt belåtna och bottenlöst orättfärdiga som ryms — nu i och genom kriget så mycket skarpare accentuerat — inom den bestående samhällsordningen.

Förf. har i början av boken ett "Samtal" om optimister och pessimister, belysande för hennes egen dyrköpta tro på rättfärdighetens segerande idé. Hon är optimisten som ur lidandets och förtvivlans djup räddar sin själs ljusa syn, eller som hon själv rättare kallar det, en av detta djupare slag av pessimister som likt en Lasalle, Dostojevski och Tolstoy "ständigt tvinga sig framåt genom mörker och kval på forskningsfärd efter meningen med virrvarret". Hopplösare än någonsin har världskriget trasslat till meningen av det hela för tänkande människor. Kriget är också problemet som Anna Lenah Elgström framför allt brottats med i dessa nu samlade tidningsartiklar, det är det som ligger i och bakom hennes tankar, vare sig de syssla med litteratur, konst och teater, kvinnorörelse eller annat till synes från kriget avlägset. I ständigt, aktivt uppror mot samhällsförhållanden som framkalla och mynna ut i det meningslösa elände som kriget är, ropar hon efter viljan hos människorna till att skapa om den snedvidna samfundsordningen och ställer fram sin egen tro på att detta är möjligt.

Det lyser upp i denna tids mörker att möta en levande själ som inte låter av att reagera mot det onda som är, som känner ansvaret av att inte stillatigande slå sig till ro med att världen måste ha sin gång — sådan den nu är. "Samtal och brev" äro ett rättfärdighetsvittnes ropande röst.

E. K-N.

Kvinnoporträtt av *Hilda Sachs*. Tidens förlag.

Hilda Sachs lilla bok är ävenledes en serie artiklar som genom dagspressens förmedling först kommit läsarna tillhanda. Det är en räkka med rask hand tecknade porträtt av nu levande kvinnor som på ett eller annat område gjort sig bemärkta genom sin insats och sitt framträdande. Flertalet rekryterar sig ur rösträttsrörelsens leder, andra, vilkas livsgärning faller inom ett bestämt område, såsom exempelvis de kända kvinnliga läkare som medtagits, ha dock nästan samtliga tagit på sig sin del av rösträttsarbetets tunga, varföre även dessas biografiskisser bidra till att göra de här givna levnadsteckningarna till dokument till rösträttsrörelsens historia.

Med journalistikens givetvis lättare behandling av stoffet ha dessa "Kvinnoporträtt" genom Hilda Sachs' levande kvinnoaksintresse fått en avskuggning och därmed fördjupning av dragen som ge dem ett värde utöver det av dagsintresset betingade.

Personalhistoriskt värdefullt blir det alltid att ha uppsatser som dessa samlade och utgivna, och för en senare tids därför tacksamma sökare inställer sig inte heller någon fråga varför de eller de personer medtagits, de eller de utelämnats. Det är ett material givet på hand som personforskaren alltid är erkännssam för.

Vällyckade fotografireproduktioner ha bifogats samtliga biografier.

E. K-N.

Fredrika - Bremer - Förbundets Kvinnliga Högre Yrkesskola

börjar i slutet av augusti 1918 nya kurser i
beklädnadsyrket.

Högre kursen, minst ettårig, avser att utbilda kvinnliga arbetsledare och yrkeslärarinnor. En *ateljé*, där yrkes-
träning för inträde i den högre kursen kan förvärfvas,
står i samband med skolan.

Lägre kursen, tvåårig, avsedd för kvinnlig ungdom
med högre allmänbildning, meddelar grundläggande yrkes-
undervisning i klädningssömnad.

Anmälan till kurserna före 15 juli till Fredrika-Bremer-
Förbundets byrå, Klarabergsgatan 48, Stockholm C., där
prospekt erhålles och förfrågningar besvaras.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

RIKS 4 29 FREDSGATAN 3 :-: STOCKHOLM A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och bäst
renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-Kläd-
ningstyper**

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

En populärvetenskaplig tidskrift av högsta rang!

VETENSKAPEN och LIVET

"En utmärkt tidskrift". (N. D. A.)

"En trevlig populärvetenskaplig tid-
skrift." (D. N.)

Årg. 1918. 6 häft å 1:75.

"En bra populärvetenskaplig tid-
skrift." (G. M. P.)

"Ett innehållsrikt vetenskapligt maga-
sin." (A. B.)

HUGO GEBERS FÖRLAG

ANNA BENGTSONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Riks tel. 1245 & 3245

Kostym- och Kapptyger.

Stort urval.

Beställningar emottagas.

INNEHÅLL ✓

Triumfens dag. Av *Ellen Kleman*.

Lärlönepropositionen. Av *Anna Sörensen*.

Kvinnliga konsulenter på Sverges landsbygd. Av *Louise Nathorst-Böös*.

Vår protest.

Fredrika-Bremer-Fröbundets stipendier.

M Kvinnor i de blivande stadsstyrelserna. Av *Mathilda Staël von Holstein*.

Notiser från bokvärlden.

För kapitalister, särskilt fruntimmer, har det länge varit ett önskemål att kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning (Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter influtna medel. Vidare efterter Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.